

KRIJGSGEVANGENEN

Nederlanders. Twee Japanse soldaten moesten eerst de zeven inheemsen doodschieten. De eerste twee schoten ketsten, bij het tweede paar werd een der inheemsen in een knie geraakt. Vallend trok hij de zes anderen mee. De groep werd omhoog gesjord en opnieuw beschoten. De meeste schoten waren niet dodelijk zodat er een groep op de grond kwam te liggen, van wie de meesten slechts bewusteloos waren. Nadat vervolgens de twee Nederlanders buiten het kamp gevoerd en daar geëxecuteerd waren, keerde een aantal Japanse officieren naar de zeven inheemsen terug die met revolvergeschoten werden afgemaakt. Een van de twee Ambonnezen was na twaalf schoten nog in leven – een Nederlandse militaire arts moest de Japanner aanwijzen waar het hart zat. De twee commanderende Japanse officieren 'bedronken zich na afloop van de executie', aldus een Nederlandse kapitein die als een van de twee tolken was opgetreden, 'om, zoals zij ons, tolken, verklaarden, de ellende te kunnen vergeten.'¹ De Japanse kampcommandant (van wie verteld was dat hij naar het Japanse hoofdkwartier in Bandoeng was gegaan om er gratie te bepleiten) legde de volgende ochtend een krans op de graven.

Uit het kamp in Soekaboemi vluchtten in mei twee jeugdige Indisch-Nederlandse militairen die bericht hadden ontvangen dat hun moeder ernstig ziek was.² De betrokken Japanse kampcommandant deelde mee dat tien krijgsgevangenen zouden worden doodgeschoten als men hen niet wist op te sporen. Daarvoor beijverde zich toen een Nederlandse hoofdinspecteur van politie die de Japanners al zoveel diensten had bewezen dat hij, toen de andere Nederlandse politiefunctionarissen waren ontslagen, in zijn functie was gehandhaafd. Een commissaris van politie vernam over hem, 'dat hij de verblijfplaats van de jongelui aan de vader van één hunner heeft afgedwongen.'³ Ten aanschouwen van alle officieren werd van de twee militairen één gebajonetteerd, één onthoofd nadat het zwaard dat daartoe gebruikt zou worden, in zijn nabijheid geslepen was.

Er werden voorts in Djokjakarta op 23 mei drie krijgsgevangenen gebajonetteerd wegens het verlaten van het kamp ('een', aldus een verslag, 'kroop weer uit de kuil en werd met de bajonet teruggestoten; daarna werd het graf dichtgegooid')⁴ en in Batavia, Garoet, Soerabaja,

¹ *NWCIT*-Singapore: p.v., 8 febr. 1946, van G. P. C. le Clercq, p. 2 (IC, 174). ² Een andere krijgsgevangene in Soekaboemi hoorde evenwel dat zij van plan waren geweest, naar Australië te ontkomen. ³ M. C. Misero: 'Verslag' (18 nov. 1946), p. 1 (ARA, Alg. Secr., Eerste Zending, XXII, 45, 113). ⁴ Aangehaald in van Witsen: *Krijgsgevangenen in de Pacific-oorlog*, p. 31.